

Øll vilja liva leingi men eingin vil verða gamal

– At vit eldru koma saman til hugnaløtur og taka lut í almennum kjaki, ger sít til, at vit varðveita okkara serreyðkenni, segði Sigvald Kristiansen á hugnaløtu í Vági mánakvöldið

ÁKI BERTHOLDSEN

– Vit mugu royna at gera tey árin, sum eru lögð afturat okkara lívið, so innihaldsrík og virðismikil sum gjørligt, bæði fyri okkum sjálvi og fyri okkara næstingar.

Tað segði Sigvald Kristiansen, fyrrverandi kommunulækni, á eldrasamkomuni í Vági mánakvöldið í sambandi við eldraárið.

Á hugnaløtuni hevði Jógvan Krosslá eisini nakrar hugleiðingar um eldrapolitikkin hjá Vágs Býráð.

Men harumframt var alt, sum hoyrði eini hugnaligari løtu til, sangur, upplestur, skemtisøgur, kaffi, kakur, nógv prát og væl av fólki.

Síðani Sigvald Kristiansen fór frá, hevur hann nakrar

Heilt fitt av fólki var komið saman til hugnaligu eldrasamkomuna í Vági síðsta mánakvöld

og líkamliga, so væl sum tað yvirhøvur bar til.

– Hann gjørdi orðini til síni um, at „Øll vilja liva leingi, men eingin vil verða gamal“.

Hann minti eisini á orðini hjá einum donskum lækna, sum segði, at vit verða fœdd sum nakad sermerkt, men vit doyggja sum eitt kopi.

– Tað var ikki ætlanin. skulu helst varðveita okkara serreyðkenni alt lívið, eisini

í Føroyum og at gera vart við tað, sum vit halda krevja abøtur.

– Sum heild mugu vit siga, at umstøðurnar hjá teimum eldru eru góðar, eins og teir eru hjá næstan øllum samfelagsbólkum.

– Vit hava ofta lyndi til at bera okkum saman við onnur lond. Men tað er ikki sagt, at vit hava tað so ringt fyri tað um hendan samanberingini ikki altíð er til okk-

um og 80 ár hjá konufólki, so vit liva næstan tveir ferðir so leingi.

– Í hesum fátæka afrikanska landinum doyggja 15% av børnunum. Hjá okkum er tað minni enn 0,5%.

– So bara av hesi samanberingini sást, at umstøðurnar hjá okkum er nógv betri, enn hjá teimum.

Hann segði, at ein av høvuðsorsøkunum til at støðan er so fræg hjá okkum, er, at okkara samfelagsviðurskipti eru so góð, at vit kunnu valla ynskja tey betri.

– Men sjálvandi er samfelagskipanin ikki fullkom-

– Og her er tað so okkara uppgáva at gera vart við tað, sum vit halda eiga at verða broytt. Vit eiga at gera vart við tað, sum haltar. Og vit eiga at heita á myndugleikarnar, at eisini hesir báðir bólkarnir fáa so góð kor, sum samfelagið veitir øllum øðrum borgarum.

Býtast upp í trý

Fyrrverandi kommunulækni segði, at vit kunnu býta tey eldru sundur í triggjar bólkir eftir heilsu ella førleika.

Tey, sum eru ringast fyri eru tey, sum ikki klára seg sjálvi, men sum noyðast at vera á stovni, har tey mugu fáa hjálp til tað allar mesta.

– Í øllum Føroyum eru 330 í hesum bólkum. Í Suðuroynni eru tað eini 30, sum eru á stovni.

Hann helt, at hesin bólkurin var í góðum hondum, tí tey fingu tað hjálp, sum tey høvdu fyri neyðini og roynt verður sum frægest at hjálpa uppá tey.

– Men eg veit, at tað er strævið at røkta eldri, ó-

hjálpin fólk, og tí er neyðugt at vit ikki leggja óv tungar byrðar á starvsfólkið á røktarheimum, men geva teimum so góðar sømdir, sum tilber.

Sjálvur ívaðist Sigvald Kristiansen ikki í, at hesin bólkurin er størri enn töluni vísa, tí tað eru so fá stovnspláss, at nøkur noyðast at vera heima.

Í bólk tvey hevði hann koyrt tey, sum eru so illa fyri, at tey noyðast at fáa hjálp til eitt og annað í gerandisdegnum, og tey koma lítið út ímillum onnur.

– Hetta eru fólk, sum hava søkt um stovnspláss, men sum ikki fáa tað.

– Talan er um 630 fólk í øllum landinum. Í Suðuroynni er talan um 40 fólk.

– Hetta tal er helst eisini um lítið, tí tað er ómøguleikarnir at sleppa á ein stovn eru so smár, so lata fólk vera við at søkja.

Talið á umsóknin gevur tí ikki røttu myndina av tørvinum.

– Í hesum báðum fyrstu bólkunum er ikki talan um stórt tal av fólki. Men talan er kortini um ein bólk, sum krevur at fáa betri umstøður.

– Og hóast talan er um fá fólk, er tað tungt fyri kommunurnar og landið, tí talan er um eitt óki, sum kostar nógv.

Í triðja bólkunum eru teir vanligu pensjonistarnir, teir sum klára seg sjálvar við lítli, ella ongari hjálp.

Hesin bólkurin er nógv tann størsti í øllum landinum eru vit um 5.200 fólk, í Suðuroynni eru talan um gott 780 fólk.

Hart trýst

Sigvald Kristiansen fortaldi, at hann fekk mangan at vita

frá leiðsluni á røktarheimunum og sambýlum, at tað var hart trýst lagt á tey fyri at fáa pláss fyri eldri, óhjálpnum fólki.

– Tey vita ikki síni ivandi ráð, tí tey hava bara eitt ávíst tal av plássum og tí er tað trupult, tá ið fólk ringja og ringja fyri at fáa pláss.

Niðurstøðan kundi ikki verða onnur enn, at tað er umráðandi at fáa fleiri røktarpláss.

Men sjálvur helt hann ikki, at vit kundu vænta, at tað bliva fleiri stór røktarheim bygd, sum støðan er í Føroyum.

Tí helt hann, at tað var umráðandi at fáa fleiri sambýli í teimum ymsu kommununum. Og hann helt eisini, at tað er umráðandi, at fleiri kommunur gingu saman um at gera sambýli, har tað er neyðugt.

Hann visti eisini á, at tørvin á røktarplássum er nógv vaksin tí fyrr var tað ikki vanligt at fólk fóru á ellisheim, tey buðu heima hjá sínum næstringum, so so hjálptu teimum.

Fyrsta ellisheimið í Føroyum varð ikki bygt fyrr enn í 1936 í Havn.

– Tá vórðu tær ymsu kommunurnar spurdar, um tær vildu verða við til at byggja ellisheim. Men onginn kommunu gjørdi vart seg, uttan Tórshavna Kommuna.

Vanliga hugsanin var, at tað var óneyðugt við ellisheimum, tí tað var ikki føroysk mentan at fólk skuldi flyta á stovn at liva sína seinastu tíð.

– Hesin hugsunarháttur hevur helst gjørt sít til, at tað gekk so long tíð, áðrenn abøtur vórðu gjørdar á hesum øki.

Tí ongi ellisheim vórðu bygd aftur fyrr enn nú í sjeitiárunum.

Men síðani eru tíðirnar broyttar og tað blivu eisini fleiri og fleiri eldri.

– Vit vita, at við aldrinum koma brek, sum ikki eru so løtt at viðgera heima.

Tann nýggja tíðin setti eisini nýggj krøv og vit gódtaka ikki longur, at gomul og óhjálpin liggja heima.

Tí er tað neyðugt, at vit gera vart við, at tað verða bygt fleiri sambýli.

Ógreitt

Hvør hevur ábyrgdina av, at tilboð eru til tey eldru, sum hava tørv á hjálpi og umsorgan, er eitt sindur ógreitt.

Tað eru bæði landið og kommunan, sum hevur ábyrgdina. Og tað merkir, at tað er ringt at siga, hvør hevur evstu ábyrgdina.

– Men helst verður hetta broytt í nýggju kommunulógini, sum ætlanin er at gera, so at ábyrgdin verður lögð á einum stað.

Sjálvur helt hann, at tað er kommunan ið skuldi havt ábyrgdina, tí hon er nærri borgaranum og kennir tørvin betri enn landsmyndugleikarnar.

Taka um endan

Sigvald Kristiansen segði, at har, tey eldri ikki sleppa inn á stovn, eru næsting

Framhald á næstu síðu

Sigvald Kristiansen legði dent á týðningin av at hava eitt virki lív á ellisárunum, bæði líkamliga og andliga

ferðir verið avloysari í styttri tíðarskeið og nú hann aftur var í Suðuroy, og loysti annan kommunulæknan á Tvøroyri, Karl Johan Fossá, av, høvdu pensjonistarnir í Vági fingið hann at tosa um viðurskiptini hjá teimum eldru á hugnaløtuni.

Sigvald Kristiansen legði ikki minst dent á týðningin av at hava eitt virki lív í ellisárunum, bæði andliga

ellisárin í staðin fyri at vit einsrætta hvønn annan.

– Og tað kann t.d. gerast í einum pensjonistafelag, har vit eldru kunnu hittast til hugnaliga samveru, men eisini til at kjakast og at skifta orð um dagsins mál.

Vit hava tað gott

Sigvald Kristiansen segði, at endamálið við eldraárinum 1999 er at viðgera umstøðurnar hjá teimum eldru

um fyrimun.

Sigvald Kristiansen vísti á, at taka vit eitt fátækt land í Afrika og samanbera viðurskiptini har við okkara, er tað til stóran fyrimun hjá okkum.

– Í hesum afrikanska landinum er miðal lívaldurin hjá mannfólki ikki meiri enn 44 ár, og hjá konufólki 49 ár.

– Hjá okkum er lívaldurin í miðal 74 ár hjá monn-